

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 6 Issue 1, March 2022

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 10.10.2021

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 27.12.2021

DOI: 10.30692/sisad.1007848

ISPARTA'DA KIRSAL TURİZMİN GELİŞİMİ: KUYUCAK KÖYÜ ÖRNEĞİ*

Development of Rural Tourism in Isparta: Case of Kuyucak Village

İsmail KILINÇ

Dr.

Türkiye Kızılay Derneği

ORCID ID: 0000-0002-2998-9073

anadolu51@gmail.com

Atıf/Citation: Kılınç, İsmail (2022), "Isparta'da Kırsal Turizmin Gelişimi: Kuyucak Köyü Örneği", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.6, S.1, Mart 2022 s.261-275.

Öz: Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de turizm sektörü hızla gelişmeye devam etmekte; ülkede turizmi geliştirmeye yönelik politikalar uygulanmaktadır. Kalkınma planları turizm sektörünün geliştirilmesini ve turizm aktivitelerinin çeşitlendirilmesini öngörür. Bu doğrultuda Türkiye'de kırsal turizmin desteklenerek geliştirilmesi hedeflenmiştir. Turizm, kırsal kalkınmanın sağlanması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilebilmesi için önemli bir araç ve istihdam kaynağıdır. Buradan hareketle çalışmada Kuyucak Köyü örneğinde Isparta'da kırsal turizm potansiyeli ve gelişimi SWOT analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; turistik ürün olarak çekiciliği bulunan lavanta bahçelerinin bölgede mevcut ve yaygın olması, lavantanın bölgeye çekicilik katması, gezi ve fotoğraf çekimleri için lavanta bahçelerinin elverişli olması, köyde bulunan lavanta bahçelerinin yerel ve ulusal medyada yer almaya başlamış olması güçlü yönler olarak öne çıkmaktadır. Zayıf yönler arasında lavantanın çiçeklenmesine bağlı olarak turizm sezonunun çok kısa olması, turizme yönelik yapıların estetik kaygı ve doğallıktan uzak, derme-çatma olması, bölgede büyük grupları ağırlayabilecek kafe ve restoranların yetersiz olması sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Kırsal ve Bölgesel Kalkınma, Lavanta, Kuyucak Köyü.

Abstract: Like in many other parts of the world, tourism industry in Turkey develops rapidly and associated policies are being implemented to support its further development. National development plans envisage the development of the tourism sector and the diversification of tourism activities. Within this framework, development of rural tourism is also among the policy objectives in Turkey. Tourism supports the rural development and acts as an important instrument in minimizing the inter-regional development disparities as an important source of employment. From this point of view, this study takes the case of Kuyucak Village of Isparta and investigates its rural tourism potential and development through a SWOT analysis method. According to the analysis results, several strengths emerge that would potentially support the development of tourism, which includes widespread availability of lavender gardens as a touristic attraction in the region and their contribution to the growing glamorousness of the region, suitability of lavender gardens for sightseeing and photo-shootings, and growing awareness due to recent appearance of village's lavender gardens in local and national media. Major weaknesses include possibility of having only a very short period

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi tarafından 29-31 Ekim 2021 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilen 5. Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

of tourism season depending on the flowering of lavender, the lack of visual and natural elegance of tourism infrastructure, and unavailability of sufficient cafes and restaurants to host large tourist groups in the region.

Keywords: Rural Tourism, Regional And Rural Development, Lavender, Kuyucak Village.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı'da yaşanan refah artışı ve teknolojik gelişmeler turizm sektörünün gelişimini hızlandırmıştır. Turistik aktiviteler insanlar için bir eğlence ve hoş vakit geçirme vesilesi iken ülkeler için önemli bir gelir kaynağı ve istihdam alanıdır. Turizmin ülke ekonomilerine pozitif etkileri ülkeleri turizmi geliştirmeye ve sektöre yatırım yapmaya yönlendirmektedir. Türkiye'de turizmin gelişimi için strateji ve politikalar geliştirmiş, kalkınma planlarında turizmin gelişimine yer vererek çeşitli teşvikler uygulamıştır. Alınan bütün karar ve uygulanan teşviklere rağmen 1980'li yıllara kadar Türkiye'de turizm sektörü kalkınma planlarının hedeflediği ölçüde gelişme kaydetmemiştir (Roney, 2011, s. 138).

Türkiye'de turizm sektörünün gelişimi 1980'li yılların sonuna doğru ivme kazanmaya başlamıştır. Ülkeye gelen turist sayısı 1989 yılında 4,46 milyon iken 1999 yılında 7,49 milyon, 2009 yılında yaklaşık 27 milyon olmuştur (Roney, 2011, s. 138). 2019 yılında ise Türkiye'ye gelen turist sayısı yaklaşık 51,9 milyon kişi olurken turizm geliri 34,5 milyar dolar olmuştur (TÜİK, 2020). Türkiye özellikle son 10 yılda turizmde ciddi bir gelişme kaydetmiş olup Dünya Turizm Örgütü raporunda yer alan verilere göre en çok turist çeken ülkeler içinde 6. sıraya kadar yükselmiştir (UNWTO, 2020, s. 28).

2019-2023 dönemini kapsayan 11. Kalkınma Planı'nda turizm sektörü öncelikli gelişme alanlarından birisi olarak belirlenmiş olup turizm hizmetlerinin çeşitliliği ve niteliği artırılarak turizmin ekonomiye katkısının artırılması öngörülmüştür. Bu bağlamda kitle turizm aktivitelerine ilaveten kırsal turizmin desteklenerek geliştirilmesi hedeflenmiştir (CSBB, 2019, s. 167). Turizm, gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi Türkiye için de kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için önemli bir araç ve istihdam kaynağıdır.

Kavramsal Çerçeve

Kavramsal çerçevede turizm ve kırsal turizm kavramları irdelenerek farklı tanımlara yer verilmiş; kırsal kalkınma ve turizmin kırsal kalkınmaya etkileri incelenmiştir.

Turizm ve Kırsal Turizm Kavramları

Turizm kelimesinin kökeni hareket edilen yere dönmek şartıyla bir süreliğine yapılan seyahatleri ifade eden İngilizce'deki "tour" kelimesine dayanır (Roney, 2011, s. 1). Bugünkü anlamıyla turizm ve turist kavramlarının 18. yüzyılın ilk yarısından itibaren kullanılmaya başlandığı (Usta, 2009, s. 1) ve Türkçe'ye Fransızca'dan geçtiği belirtilmektedir (Aydın, 2012, s. 91).

İsviçreli ekonomistler Walter Hunziker ve Kurt Krapf turizmi "*insanların sürekli olarak buldukları yer dışına yaptıkları belirli süreli seyahat ve buna bağlı ilişki ve olayların tümü*" olarak tanımlamaktadır. Ancak bu seyahatlerin ücretli bir faaliyete bağlı olması zorunlu değildir (Jayapalan, 2001, s. 5). Goeldner ve Ritchie (2009, s. 7) turizmi "*yaşadığı yerden uzağa seyahat eden kişi ve gruplara sunulan ulaşım, konaklama, yeme-içme faaliyetleri, eğlenme ve dinlenme hizmetleri ile diğer ağırlama hizmetleri*" olarak tanımlamaktadır.

Turizm denildiğinde farklı yerler görmek, eğlenmek, dinlenmek ve hoş vakit geçirmek için seyahat eden insanlar akla gelmektedir. Tanımlar farklı olsa da bir seyahatin turizm olarak kabul edilebilmesi için her zamanki yaşanan ortamın dışına çıkılması ve söz konusu seyahatin belirli bir süre ile sınırlı olması gerek şarttır (Page ve Connel, 2014, s. 10).

Turizm, insanlar için farklı yerler görebileceği, eğleneceği, dinleneceği, doğal güzellikleri görerek ve yaşayarak hoş vakit geçireceği bir aktivite olmasının yanında yatırım, tüketim, istihdam, dışsati ve kamu geliri gibi ekonomik yönleri olan sosyo-ekonomik bir faaliyettir. Ülkeler için turizm; ulusal gelire katkı sağlayan, istihdamı artıran, ödemeler dengesi üzerinde olumlu etkisi olan, bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştiren, ülkeye döviz girdisi sağlayan ve ülkelerin kalkınmasında itici güç oluşturan bir sektör durumundadır (Bahar ve Kozak, 2012, s. 3). Yeni kalkınma paradigmasına göre turizm; kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi kapsamında kullanılabilir önemli araçlardan birisi olarak kabul edilmektedir (Furat, 2013, s. 603-604).

Kırsal turizm 19. yüzyılda İngiltere’de doğaya dönüşün hızlanmasıyla gündeme gelen, daha sonra Avrupa’nın sanayileşmiş ülkelerinde yayılmaya başlayan alternatif turizm türlerinden birisidir. Kırsal turizm, coğrafi olarak şehirler dışındaki kırsal bölgelerde gerçekleştirilen ve genellikle turistik ürünlerin bölgede yaşayan insanlar tarafından oluşturulduğu turizm şekli olarak tanımlanabilir (Albayrak, 2013, s. 132-134). Diğer bir tanıma göre kırsal turizm, bireylerin sürekli ikamet ettikleri yerler dışında kalan kırsal alanları ziyaretleri ve konaklamaları sonucunda oluşan olay ve faaliyetlerin bir bütünüdür (Akça, 2004, s. 63).

Soykan’a (1999, s. 68) göre kırsal turizm; *“kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür.”*

Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmada kırsal turizm, kırsaldaki yerel değerlerle iç içe hoşça vakit geçirme amacıyla olan turistlere beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek, içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşim alanlarında gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (European Commission, 1999, s. 151).

Kırsal Kalkınma ve Turizm Faktörü

Gelişmiş bir ülke seviyesine ulaşmak için gerekli ekonomik stratejileri içeren kalkınma politikalarının İkinci Dünya Savaşı’ndan günümüze evrilerek geldiği görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan (1945), refah devletinin sona erdiği petrol krizine (1974) kadar geçen sürede içe dönük kalkınma politikaları belirleyici olurken 1975’ten günümüze kadar dışa dönük kalkınma politikaları etkili olmuştur. Yukarıdan aşağı doğru kalkınma politikalarının beklenen başarıya ulaşmaması merkezîyetçi ulusal kalkınma yaklaşımlarının sorgulanmasını ve yeni kalkınma arayışlarını beraberinde getirmiştir (Palabıyık, 2009, s. 91).

Avrupa Birliği (AB), Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası İşgücü Organizasyonu (ILO) gibi uluslararası organizasyonların da etkisiyle kalkınma paradigması değişmiş ve pek çok ülkede yerel, kırsal kalkınma uygulamaları desteklenmeye başlamıştır (Çetin, 2007, s. 153-154). Yeni yaklaşıma göre kalkınma insan odaklı, eşitlikçi ve kapsayıcı, çok boyutlu olmalıdır. Klasik kırsal kalkınma anlayışında devlet tarafından verilen teşvikler ile tarım sektörünün desteklenip kırsalda tarımsal faaliyetlere bağlı gelirlerin artırılarak bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması hedeflenmekteydi. Yeni kırsal kalkınma paradigması ise kırsal alandaki kamu kesimi, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve yerel halkın katılımıyla tarım, kırsal turizm, üretim, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi sektörlerin yatırımlar yoluyla desteklenerek kırsal bölgenin rekabet gücünün artırılması, yerel zenginliklerin değerlendirilmesi, kullanılmayan kaynakların harekete geçirilmesine odaklanır (OECD, 2006, s. 15).

Kırsal kalkınma politikaları Türkiye’de 1970’li yıllardan bu tarafa uygulanmaktadır. Daha önceden tarımsal modernizasyon ve üretimin artırılmasına odaklanan kırsal kalkınma politikaları dünyadaki gelişmelerin de etkisiyle köklü bir değişim göstererek günümüzde bölgesel politikalar ile birlikte ele alınmaya başlamıştır. Yeni süreçte geleneksel merkezi planlama anlayışı ile yerel

kalkınma çabaları yerel ihtiyaçların ışığında ele alınarak kalkınma sürecinin hızlandırılması hedeflenmiştir (BAKA, 2014, s. 21).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) ve Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018) kırsal kesime yönelik kalkınma politikaları ve hedeflerine geniş yer verilmiştir. Avrupa Birliği uyum süreci ve kalkınma hedefleri doğrultusunda oluşturulan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2014-2020) belgesinde yer alan hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018) hazırlanmıştır (GTHB, 2015, s. 6). Bu planda 'Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi ve İstihdam İmkanlarının Artırılması' stratejik amaç olarak tespit edilmiş, 'Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesi' önceliği altında 'Kırsal Turizmin Geliştirilmesi' tedbirine ilk sırada yer verilmiştir (GTHB, 2015, s. 9-22).

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de turizmin çeşitlendirilmesi ve kırsal turizmin geliştirilmesi merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından benimsenmekte ve bu doğrultuda politika ve stratejiler geliştirilmektedir. Bunun en önemli nedeni kırsal turizmin ekonomi ve istihdama sağladığı olumlu katkılardır. Kırsal bölgelerde turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi kırsal alandaki yaşam standartlarını yükselterek insanların buldukları bölgeden ayrılmadan yaşamlarını sürdürmelerine katkı sağlayacaktır.

İktisadi kalkınmanın bütün bölgelere dengeli olarak yayılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması hedefine kalkınma planlarında yer verilmiş ve bu doğrultuda teşvik paketleri geliştirilmiştir (Günaydın, 2013, s. 87). Bölgeler arası gelişmişlik farklarının giderilmesinde merkezi planlamanın beklenen sonuçları vermemesi ve yerele özgü sorunları çözmemesi bölgelerin kendi koşulları çerçevesinde ele alınarak oluşturulacak politikaların önemini ve gerekliliğini artırmıştır (Bildirci ve Koç, 2017, s. 322). Kırsal turizmin bölgeye özgü özellikler taşıması ve yerel dinamiklerin harekete geçirilmesiyle sonuca ulaşabilecek olması bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasında kırsal turizmin önemini artırmaktadır.

Kırsal turizm, kırsal bölgede yaşayan insanların gelirlerinin artırılması ve yaşam standartlarının yükseltilmesine katkı sağlarken insanların ekonomik nedenlerle kente göç etmesini yavaşlatacaktır. Turizmin gelişimine bağlı olarak kırsal alanda yeni yatırımların artması ve bölgede yaşayan insanlar için istihdam imkanlarının oluşması kadınların ve gençlerin iktisadi faaliyetlere katılımını artırarak bölgesel gelişmeye katkı sağlayacaktır. Bölgenin tanıtımına bağlı olarak kırsal alandaki turizm aktivitelerinin artması el sanatları, yöresel yemek ve eğlence kültürünün daha bilinir olmasına ve unutulmaya yüz tutmuş kültürel öğelerin yeniden hayat bulmasına imkân sağlayacaktır (Ongun vd., 2015, s. 124).

Turizm, kırsal kalkınmada önemli bir araç olabilme potansiyeline sahip olmasının yanında olumsuz etki potansiyelini de bünyesinde barındırmaktadır. Kırsalda gelişen turizm faaliyetlerinin iktisadi, kültürel ve çevresel olumsuz etkileri olabilmektedir. Kırsal alanda turizmin gelişmesiyle birlikte insanlar tarımsal alanlarını âtil bırakarak toprağın değer kazanmasından gelir elde etme eğilimine girebilmekte, turizm faaliyetlerinin gelişmesi bölgedeki konut ve arazi fiyatlarını artırarak enflasyonist baskı oluşturabilmektedir. Benzer şekilde, kırsal alanda turist yoğunluğuna bağlı olarak talebin artması fiyatlar genel düzeyini yükseltici etki yapabilmektedir. Diğer taraftan turizm faaliyetlerinden elde edilen gelir başka sektörlere hatta bölge dışına yönelerek farklı alanlara sermaye akışına neden olabilmektedir (Egbalı ve Bakhsh, 2011, s. 67).

Turizm istihdama ve kalkınmaya olumlu katkılar sağlamasına rağmen çevre üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır. Bir bölgedeki doğal güzelliklerin ve kaynakların turistik ürüne dönüşebilmesi ve gelir getirebilmesi için çoğu zaman altyapı ve üst yapı yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Plansız ve kontrolsüz yapılan turizm yatırımları doğal çevreyi olumsuz etkilemekte ve doğal kaynakların aşırı tüketimine, tahrip edilmesine neden olabilmektedir. Plansız yatırımlar ve bölgeye akın eden turistler toprak, hava ve su gibi doğal kaynakların fazla kullanılmasına ve kirlenmesine yol açmaktadır (Roney, 2011, s. 94). Benzer şekilde turist yoğunluğunun arttığı birçok yerde trafik yoğunluğu, gürültü, aşırı kalabalık, doğanın tahribatı ve

biyolojik çeşitliliğin azalması gibi sorunlarla karşılaşmaktadır (Ongun vd., 2015, s. 125). Turizm sektörü gelir getirici yönü ve ekonomiye olumlu katkılarından dolayı bir “fabrikaya” benzetilebilir ancak bu fabrikanın “bacasız” olduğunu iddia etmek yanıltıcıdır, doğru değildir.

Bir bölgede turizmin gelişmesinin kültürel etkilerinin olması da kuvvetle muhtemeldir. Turizm faaliyetinin gerçekleştiği alan farklı bölge ve kültürlerden insanların karşılaştığı bir kesişim noktası niteliğinde olmaktadır. Burada farklı kültürleri temsil eden insanlar iletişime geçmekte, doğrudan veya dolaylı olarak birbirlerini etkilemektedir (Agayi ve Gündüz, 2020, s. 42-43). Bölgeye gelen turistler yöre halkının kültürünü ve yaşam tarzını yakından gözlemlerken yerel halk da turistlerin tutum ve davranışlarını, yaşam tarzlarını görmekte, etkilenmektedir. Yerel halkın turistlere karşı davranış ve tutumu bazen uç noktalara varabilmektedir. Yerel halk turiste karşı ya tamamen olumsuz tavır sergilemekte ya da turiste özenerek onu taklit etmeye gayret göstermektedir (Ongun vd., 2015, s. 125).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, Isparta İli Keçiborlu İlçesi Kuyucak köyünün kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilerek Kuyucak köyünün kırsal turizm ile ilgili güçlü-zayıf yönlerini, tehdit ve fırsatlarını SWOT analizi yöntemiyle ortaya koymaktır. Araştırmada Kuyucak köyünün seçilmesinde 6-7 yıl öncesinde kendi halinde tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan bir köy olmasına rağmen lavanta çiçeğinin turistik ürün olarak kullanılmasıyla bugün binlerce yerli ve yabancı turist geldiği bir köy olması, köyün yerel ve ulusal basın ile medyanın ve araştırmacıların dikkatini çekmesi etkili olmuştur.

Bu araştırma, Isparta Kuyucak köyünün lavanta çiçeği özelinde sahip olduğu kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması, bunun farklı açılardan incelenmesi ve kırsal bölgelerin kalkınması için kırsal turizmi geliştirmeye yönelik proje ve programlar oluşturularak somut adımlar atılabilmesine katkı sağlayabileceği düşüncesiyle önem taşımaktadır. Lavanta çiçeği gibi bir tarımsal ürünün turistik ürüne dönüştürülerek kırsal turizm gelişiminin akademik olarak incelenmesinin araştırmacılar için literatüre katkı sağlaması ve bölgedeki karar alıcı birimlere yardımcı olması ümit edilmektedir.

Yöntem ve Araştırma Alanı

Araştırmada kullanılan verileri elde etmek için Isparta Kuyucak köyünün kırsal turizm potansiyelini incelemek üzere elektronik, yazılı ve görsel kaynaklar incelenerek yazın taraması yapılmış, çalışmaya katkı sağlayabilecek bilimsel araştırma ve raporlardan faydalanılmıştır. Kuyucak köyündeki kırsal turizm faaliyetleriyle ilgili mevcut durumun tespiti ve yerinde görülmesi için bölgeye Haziran 2013, Haziran 2017 ve Temmuz 2019, Haziran 2021 dönemlerinde dört kez ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretlerde köy ve çevresinde yaşayan yerel halkın yaşantısı ve turizm aktiviteleri yerinde gözlemlenerek bilgi toplanmıştır. Yazın taraması ve yerinde gözlem sonucunda elde edilen veriler ışığında Isparta Kuyucak köyünün kırsal turizm potansiyeli SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

SWOT analizi, incelenen konunun güçlü ve zayıf yönleri ile dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri belirlemekte kullanılan bir analiz tekniği olup bir firmanın, kurumun veya bir sektörün analizinde kullanılabilir. SWOT analizi ile iç ve dış etkenler dikkate alınarak var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanılması, tehditlerin ve zayıf yönlerin olumsuz etkilerini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirilmesi amaçlanır (Soyak, 2016, s. 57). SWOT analizi bir sektörün mevcut durum analizinin yanında stratejik yönetim ve planlama alanında çok sık kullanılan bir yöntemdir (Brooks vd., 2014, s. 25).

Araştırmanın konusu olan Kuyucak köyü Isparta'nın Keçiborlu ilçesine bağlı bir köydür. Keçiborlu ilçesi, Isparta il merkezine 40 km uzaklıkta Isparta-Afyon yolu üzerinde yerleşik bir

ilçe olup ilçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Senir ve Kılıç kasabalarında gülcülük faaliyetleri öne çıkarken Kuyucak ve yakın çevresinde lavanta üretimi gerçekleştirilmektedir (Bozok ve Karaman, 2018, s. 29). Yoğun lavanta üretiminin yanında lavanta yetiştiriciliğini turistik ürüne çevirebilmiş olmasıyla Kuyucak köyü diğer köylerden ayrılmaktadır. Kuyucak köyü Isparta şehir merkezine 50 km, Keçiözümlü ilçe merkezine 15 km, Süleyman Demirel Havalimanı'na 20 km uzaklıktadır.

Bulgular

Türkiye'de kırsal turizme yönelimin artması kültür bitkileri olan lale, safran, gül, kiraz çiçeği ve lavanta gibi çiçeklere olan ilgiyi de artırmıştır. Bir Akdeniz bitkisi olan lavantanın geniş tarlalara ekilerek tarımsal ürün olmasının yanında turistik bir ürün olarak kullanımı Fransa'da yıllardır devam etmektedir. Fransa'nın Provence bölgesi lavanta tarlalarına düzenlenen turlar sayesinde önemli gelir sağlamaktadır (Doğaner, 2019, s. 90).

Son yıllarda Kuyucak köyü ve çevresindeki lavanta tarlalarına ziyaretçilerin ilgisi artmış, yurt içinden ve Uzakdoğu'dan turist kabileleri gelmeye başlamıştır. Kurak ve sıcak bölgelerde kolaylıkla yetişen lavanta bitkisi haziran ayının birinci veya ikinci haftası çiçeklenmeye başlayarak ağustos ortalarına kadar çiçeğini korumaktadır. Çiçeklendiği dönemde lavanta tarlaları adeta görsel bir şölene dönüşmekte, binlerce ziyaretçiyi bölgeye çekmektedir. Bu da bölgede iktisadi ve sosyal hareketliliğe neden olmaktadır. Araştırmada lavanta çiçeği odağında Kuyucak ve yakın çevresinde ivme kazanan kırsal turizm faaliyetlerinin gelişimi, bölgeye sosyal ve iktisadi etkileri incelenerek SWOT analizi yapılmıştır.

Isparta'nın Turizm Potansiyeli ve Gelişimi

Batı Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Isparta; doğal güzellik, bitki ve canlı çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Doğal güzelliğinin yanında tarih öncesi dönemlere kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Psidia yöresinin önemli yerleşim merkezlerinden birisi olan Isparta'nın yerleşim tarihi Paleolitik (Eskitaş) dönemle başlamaktadır. Şehrin içinde bulunduğu bölgede Lidyalılar, Persler, Antik Makedonlar, Romalılar ve Bizanslıların hüküm sürdüğü bilinmektedir. Bizans hâkimiyetinden sonra Selçuklular, Hamitoğulları idaresine geçmiştir. Zaman zaman Osmanlı ile Karamanoğulları arasında el değiştiren Hamitili'nin II. Murad döneminde kesin olarak Osmanlıya katılmasından sonra Isparta sancak merkezi olmuştur (Isparta Valiliği, 2009, s. 1-4).

Bir bölgenin turist çekebilme potansiyeli çekicilik, erişim ve konaklama imkânlarından oluşan turizmin arz kaynaklarına bağlıdır. Çekicilik, turistlerin bir destinasyonu ziyaret etme isteğini doğuran deniz, göl, flora, tarihi eser gibi doğal güzellikler ve coğrafi kaynaklardır (Ceylan, 2004, s. 63). Erişim, turistik alana ulaşımın kolaylığı, hızı, kalitesi, çeşitliliği ve fiyatının cazip olması gibi hususları kapsar. Konaklama imkânları bölgedeki otel, motel, pansiyon gibi geceleme imkânlarını içermesinin yanında, konaklamaya ilişkin tesis sayılarını, konaklama hizmet kalitesini, yeme, içme ve eğlence imkânlarını kapsamaktadır (Doğan ve Üngüren, 2012, s. 105).

Isparta genel olarak yerli ve yabancı turistleri cezbedecek güzelliklere sahip olup komşusu olan Burdur, Afyon, Konya ve Antalya'dan kolay erişime sahip bir noktada bulunmaktadır. Diğer taraftan il sınırları içinde bulunan Süleyman Demirel Havalimanı erişim açısından bölgenin önemli avantajlarından birisidir. Isparta; inanç ve kültür turizmi, yayla ve mağara turizmi, kış turizmi, eko turizm açısından geniş imkânlar sunmaktadır. Kayak ve kış turizmi için Davraz Dağı şehrin en önemli potansiyeli olarak öne çıkmaktadır. Psidia Antiochia Antik Kenti, Artemis Tapınağı, tarihi kiliseler ve Barla yerleşim alanı Isparta'nın inanç ve kültür turizm odağını oluşturan çekicilikler arasında yer almaktadır. Son yıllarda gül ve lavanta odaklı kırsal turizm hareketlenmiş olup yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmeye başlamıştır. Isparta'nın sahip olduğu turizm değerleri aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Isparta'nın Turizm Değerleri

İnanç Turizmi	Aya Baniya Kilisesi, Aya Yorgi Kilisesi, Aya Stefanos Kilisesi, Aziz St. Paul Kilisesi, Barla Köyü
Kültür Turizmi	Pisidia Antiokheia Antik Kenti, Artemis Tapınağı, Apollonia Mordiaion Antik Kenti, Adada Antik Kenti, Seleukeia Sidera (Bayat) Antik Kenti, Prostanna Antik Kenti, Parlais Antik Kenti, Fari (Binda) Harabeleri
Mağara Turizmi	Pınargözü Mağarası, Zindan Mağarası, Gümüş İni Mağarası, Erenler Mağarası, Cıv Mağarası, Kuz Mağarası, Karataş Mağarası
Kış Turizmi	Davraz Dağı, Çobanisa Köyü
Yayla Turizmi	Sorgun Yaylası, Toto Yaylası, Söğüt Yaylası, Zengi Yaylası
Kuş Gözlemi (Ornitoloji)	Kovada Gölü ve Milli Parkı, Kızıldağ Milli Parkı, Kasnak Meşesi Tabiatı, Çandır Barajı
Av Turizmi	Eğirdir Gölü, Hoyran Gölü
Su Sporları	Eğirdir Gölü (yüzme, yelken, sörf), Yazılı Kanyon Tabiat Parkı (rafting)
Eko Turizm	Kovada Gölü ve Milli Parkı, Kızıldağ Milli Parkı
Festivaller	Gül, Halı, Kültür ve Turizm Festivali, Davraz Kar Festivali, Antiokheia, Kültür ve Sanat Festivali, Eğirdir Kültür ve Turizm Festivali, Eğirdir Uluslararası Dağcılık Festivali
Kamp ve Karavan Turizmi	Eğirdir Gölü, Eğirdir Kovada Milli Parkı, Çandır Yazılı Kanyon, Kızıldağ Milli Parkı
Foto Safari	Kovada Milli Parkı, Çandır Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Eğirdir Yukarı Gökdere Köyü, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Eğirdir Akpınar Köyü, Hoyran Gölü, Kızıldağ Milli Parkı, Tota Yaylası.
Trekking	Eğirdir Akpınar Köyü, Eğirdir Okucaklı Yaylası, Yukarı Gökdere Köyü, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Kovada Gölü Çevresi, Gökbüvet Kanyonu, Çandır Yazılı Kanyon, Söğüt Yaylası

Kaynak: Doğan ve Üngüren, 2012, s.106.

Isparta, şehri ziyarete gelen misafirleri için oldukça geniş konaklama imkânlarına sahiptir. Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre il genelinde bakanlık işletme belgeli 1 adet beş yıldızlı, 3 adet dört yıldızlı, 9 adet üç yıldızlı olmak üzere toplam 23 adet otel, pansiyon ve apart otel faaliyet göstermektedir. İl genelinde 44 adet belediye işletme belgeli konaklama tesisi mevcut olup Isparta'daki bakanlık ve belediye işletme belgeli tesisler aşağıdaki Tablo 2'de verilmiştir. Yeme-içme ihtiyacı için il genelinde çok sayıda restoran olmasına rağmen sadece 4 adedi turizm işletme belgelidir. İl genelinde faaliyet gösteren kayıtlı seyahat acentesi sayısı ise 25'tir.

Tablo 2. Isparta'daki Kültür ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgeli Oteller

	Türü	Belediye Sertifikalı Tesis			Bakanlık Sertifikalı Tesis		
		Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Isparta Merkez	Otel	14	420	830	11	882	1.796
	Pansiyon	1	12	24	0	0	0
	Misafirhane	6	123	289	0	0	0
Aksu	Otel	0	0	0	1	10	29
Atabey	Misafirhane	1	12	20	0	0	0
Eğirdir	Otel	5	137	312	6	130	261
	Pansiyon	10	62	144	1	5	12
Gelendost	Otel	1	25	30	1	15	30
Keçiborlu	Otel	1	180	420	0	0	0

	Misafirhane	1	2	6	0	0	0
Şarkikaraağaç	Otel	1	10	22	1	57	114
Senirkent	Otel	1	9	20	0	0	0
Yalvaç	Otel	1	20	32	2	66	121
Yenişarbademli	Misafirhane	1	20	80	0	0	0
Toplam Tesis Sayısı						67	
Toplam Oda Sayısı						2.197	
Toplam Yatak Sayısı						4.592	

Kaynak: Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Turizm İstatistikleri, Erişim Tarihi: 10.11.2021, <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165303/turizm.html>.

Dünya ve Türkiye'deki turizm faaliyetlerinin gelişimiyle doğru orantılı olarak Isparta'daki turizm faaliyetleri de gelişim göstermektedir. Isparta'da konaklayan turist sayılarının yıllara göre dağılımı aşağıdaki Tablo 3'te verilmiştir. Bu verilere göre 2000 yılında Isparta'da geceleleyen turist sayısı 125.737 olurken bu rakam düzenli artış göstererek 2005 yılında 151.073 kişi, 2015 yılında 354.443 kişi, 2019 yılında 538.642 kişi olarak gerçekleşmiştir. Covid 19 salgınının etkisiyle 2020 yılında 295 bine düşmüştür.

Tablo 3. Isparta'da Konaklayan Turist Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yerli	Yabancı	Toplam
2000	116.144	9.593	125.737
2005	126.064	25.009	151.073
2010	135.671	21.608	157.279
2015	334.686	19.757	354.443
2016	353.096	14.144	367.240
2017	416.032	15.202	431.23
2018	433.311	15.251	448.562
2019	520.013	18.629	538.642
2020	288.273	6.878	295.151
2021	213.588	19.572	233.160*

* 2021 yılı ilk dokuz aya ilişkin verilerdir.

Kaynak: Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Turizm İstatistikleri, Erişim Tarihi: 10.12.2021, <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165303/turizm.html>.

Kuyucak Köyünde Kırsal Turizm ve Lavanta Faktörü

Günümüzde Türkiye'nin kalkınma politikalarında kırsal alanda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin yükseltilmesi ve kırsaldaki işgücünün istihdam kapasitesinin artırılması, insanların düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin yükseltilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilerek nüfusun kırsalda tutundurulması amaçlanmıştır (CSBB, 2019, s. 180). Söz konusu amaçlara ulaşabilmenin önemli araçlarından birisi de kırsal turizmdir.

Yukarıdaki kalkınma hedefleri doğrultusunda kırsal turizm Isparta Kalkınma Planı (2014-2019)'nda kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi önceliği altında ele alınmış, çeşitli tedbir ve faaliyetler öngörülmüştür. Isparta'da kırsal turizmin geliştirilebilmesi için yöresel kültür mirasının sergilenebileceği yerleşim yerlerinin tespit edilmesi ve bu yerlerde kırsal turizm altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi, kırsal alanda konaklama kapasitesi ile agro turizm yapan işletme sayısının artırılması hedeflenmiştir. Bu hedeflere ulaşılabilmesi için kırsal turizm altyapısının geliştirilmesi, turizm köyü modelinin oluşturulması, konaklama işletmeciliğinin geliştirilmesi, ilçe turizm bilgi paketinin hazırlanması, kırsal alanda turizm amaçlı sportif

faaliyetlere esas olacak parkur alanlarının geliştirilmesi ve inanç turizminin geliştirilmesi gibi faaliyetler öngörülmüştür (BAKA, 2014, s. 81-82).

Isparta ili genelinde kırsal alanda yapılabilecek birçok kırsal turizm aktivitesi olmasına rağmen son yıllarda gül ve lavanta odaklı bir turizm akımı ivme kazanmaya başlamıştır. Lavanta üretiminin merkezi haline gelen Kuyucak köyünde turizm faaliyetlerinin gelişmesi için kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları destek olmaktadır. Keçiborlu Kaymakamlığı, Kuyucak Köyü Muhtarlığı ile Keçiborlu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ortaklığında Lavanta Kokulu Köy Projesi gerçekleştirilmiştir. Lavanta yetiştiriciliğinde köyün markalaşması, alternatif iş imkanları oluşturularak bölgede yaşanan işsizlik ve göç sorununun çözülmesi, kırsal kalkınmaya destek olunması amacıyla gerçekleştirilen proje köyün adını duyurmasına ve daha fazla ziyaretçi çekmesine katkı sağlamıştır (Aylan vd., 2019, s. 1276).

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Anadolu Efes ortaklığı tarafından desteklenen Lavanta Kokulu Köy Projesi ile Kuyucak köyü ve çevresinin bilinirliği artmıştır. Proje kapsamında ilk olarak kırsal turizmin iyi uygulama örneklerinden olan Fransa-Provence bölgesine bir çalışma gezisi düzenlenmiş, geziye proje ekibi öncülüğünde köyün ileri gelenleri ve lavanta üreticisi kadınlar katılım sağlamıştır. Akabinde Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimciler Kooperatifi kurulmuş, kadınlara ve gençlere girişimcilik, kooperatifçilik, kırsal turizm etkinlikleri, aromatik bitki yetiştiriciliği, ev pansiyonculuğu, işletmelerde hijyen, satış görevlisi, diksiyon ve alan tanıtımı eğitimleri verilmiştir. Bu eğitimlerle yerel halkın bilinçlendirilmesi ve hizmet kapasitesinin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Erdil, 2017).

Lamiaceae familyasından olan lavanta çiçeği, 1 metreye kadar uzayabilen soğuğa, sıcağa ve kuraklığa dayanıklı yarı çalimsi formda uzun ömürlü bir bitkidir. Bir Akdeniz bitkisi olan lavanta, Fransa ve Bulgaristan'da yoğun olarak üretilmektedir. Türkiye, Fas, Yugoslavya, Macaristan, İtalya, Rusya, İspanya, Romanya ve Ukrayna lavantanın üretildiği diğer ülkelerdir (Gökdoğan, 2016, s. 154). Lavanta çiçeği Isparta'da Kuyucak köyü başta olmak üzere Aydoğmuş, Kuşçular, Ardıçlı ve Çukurören köylerinde yetiştirilmektedir. Kuyucak köyü, 3.500 dekarlık alanda Türkiye lavanta üretiminin %93'ünü karşılamaktadır (Bozok ve Karaman, 2018, s. 29).

Lavanta bitkisinin ekonomik amaçla kullanılan kısmı çiçeğidir. Lavanta haziran ayında çiçeklenmeye başlayıp çiçek dönemi yaklaşık 45 ile 60 gün kadar sürmektedir. Lavanta çiçeğinin taç kısmındaki mor rengi insanları görsel olarak etkilerken bitkinin çiçeğinden ve sapından elde edilen uçucu yağ ticari olarak kullanılmaktadır (Kara ve Baydar, 2013, s. 58). Lavanta çiçeği kendine özgü hoş kokusu, zengin içeriği ve kaliteli uçucu yağı nedeniyle kozmetik, parfümeri ve ilaç endüstrisinde kullanılan hoş kokulu bir süs bitkisidir. Güzel kokusu nedeniyle deterjan endüstrisinde ve sabun üretiminde kullanılan lavanta yağı, sakinleştirici etkisiyle ilaç sanayinin önemli girdilerinden birisidir. Lavanta çiçeği ağrı kesici, anti-depresan ve uyku düzenleyici özellikleriyle ilaç endüstrisinde ve aroma terapide kullanılmaktadır (Gökdoğan, 2016, s. 154).

1990'lı yıllardan itibaren ticari amaçla üretilmeye başlayan lavanta çiçeği (Bozok ve Karaman, 2018, s. 29) 2013-2014 yıllarından itibaren yerli ve yabancı ziyaretçileri bölgeye çeken bir turistik ürün haline gelmeye başlamıştır. Türkiye'deki lavanta üretiminin %93'ünün sağlandığı Kuyucak köyü ve çevresinde turizme yönelik faaliyetlerin kamu birimleri tarafından da desteklenmesiyle turizm önemli bir gelişme kaydetmiş, köyün ülke genelinde bilinirliği artmıştır. Kamu ve özel sektör destekli Lavanta Kokulu Köy Projesi ile bölgede kırsal turizm kültürünün gelişmeye başladığı görülmüş, kırsal turizm ile sürdürülebilir kalkınmanın önu açılmıştır (Erdil, 2017).

Yakın zamana kadar çoğu kimsenin adını dahi duymadığı Kuyucak köyü bugün binlerce yerli ve yabancı ziyaretçiyi ağırlamaktadır. 2015 yılında yaklaşık 5 bin kişi tarafından ziyaret edilen köy ve çevresi 2016 yaz sezonunda 20 bin, 2017 yılında 140 bin ve 2018 yılında 190 bin ziyaretçi ağırlamıştır (Lavanta Kokulu Köy, 2021). Isparta Valiliği tarafından yapılan açıklamaya göre 2018 yılında yaklaşık 250 bin olan ziyaretçi sayısı 2019 yılında 750 bine kadar çıkmıştır (Hürriyet, 2021). Bu rakamlara göre dört-beş yıl gibi kısa bir süre içinde bölgeye gelen ziyaretçi

sayısının 5 bin kişiden 750 bin kişiye çıktığı görülmektedir. Kaynaklara göre ziyaretçi rakamları arasında farklılıklar görülse de bölgeye gelen turist sayısında oldukça ciddi bir artış dikkati çekmektedir.

Bir bölgede kırsal turizmin gelişebilmesi için bölgeye ulaşım kolay ve ulaşım imkânları çeşitli olmalı, yakın çevrede gezip görmeye değer tarihi ve doğal güzellikler, yeterli kapasite ve kalitede konaklama mekânları bulunmalı, bölgedeki yapılar otantik ve geleneksel olmalıdır. Transfer, yeme-içme gibi yan hizmetlerin yanında altyapı hizmetlerinin standardı yüksek, sağlık ve güvenlik gibi hizmetlerin beklentileri karşılar nitelikte olması gereklidir. Sektörde hizmet sunan girişimcilerin ve yerel halkın farklı kültürlere açık olmasının yanında gelecek ziyaretçilere hoşgörü ve anlayışla yaklaşmaları kaçınılmazdır. Bütün bunlara ilaveten tecrübeli ve ehil profesyoneller tarafından hedef kitleye doğru kanallardan, doğru zamanda tanıtım yapılmalıdır (Soykan, 1999, s. 69-70). Kuyucak köyü ve çevresi incelendiğinde yukarıda bahsedilen birçok kıstası sağladığı görülmektedir.

Kuyucak Köyü Turizm Faaliyetlerinin SWOT Analizi

Güçlü Yönler

- Turistik ürün olarak çekiciliği bulunan lavanta bahçelerinin bölgede mevcut ve yaygın olması
- Lavantanın bölgeyi mor renge bürüyerek bölgeye kattığı görsel çekiciliğin olması
- Lavanta bahçelerinin gezi ve fotoğraf çekimleri için elverişli olması
- Bölge halkının çoğunluğunun lavanta yetiştiriciliğiyle iştigal etmesi
- Köy halkının dışardan gelen turistlere karşı sıcakkanlı ve misafirperver davranması
- Isparta bölgesinde zengin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının mevcut olması
- Turistlerin kolayca ulaşabileceği kırsal ve yöresel ürünlerin bulunduğu satış yerlerinin olması
- Turizm işinin köy halkı tarafından benimsenmiş ve içselleştirilmiş olması
- Turistlerin ilgisini çekecek gül ve zambak bahçelerinin yakın çevrede mevcut olması
- Köyde turizm faaliyetlerine ilgi duyan genç ve kadın girişimcilerin, işgücünün bulunması
- Köyde bulunan lavanta bahçelerinin yerel ve ulusal medyada yer almaya başlamış olması
- Turizm ile ilgili alanlarda köy halkının eğitim alarak bilinçlenmiş olması

Zayıf Yönler

- Lavantanın çiçeklenme süresine bağlı olarak turizm sezonunun çok kısa olması
- Kırsal turizme uygun konaklama imkânlarının ve tesislerin az olması
- Turizme yönelik yapıların estetik kaygı ve doğallıktan uzak, derme-çatma olması
- Büyük grupları ağırlayabilecek kafe ve restoranların yetersiz olması
- Mevcut işletmelerde hizmet kalitesinin yetersiz olması
- Yerel yönetim birimleri arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği
- Bölgede girişimcilik kültürünün zayıf olması
- Yörenin yemek kültürü açısından zengin bir çeşitliliğe sahip olmaması
- Kırsalda yaşayan insanların finans kaynaklarına erişiminin zor olması

Fırsatlar

- Ülke genelinde kırsal turizme ilginin artıyor olması
- Antalya ve Isparta havaalanlarının yöreye yakın ve karayolu ulaşımının kolay olması
- Kuyucak köyünün Antalya ve Pamukkale gibi turistik cazibe merkezlerine yakın olması
- Bölgede faaliyet gösteren Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) ve Tarımsal Kırsal Kalkınma Kurumu'nun (TKDK) kırsal kalkınma ve kırsal turizmi destekliyor olması
- Bölgedeki turizm faaliyetleri için gerekli olan eğitilmiş personel ihtiyacının Süleyman Demirel Üniversitesi ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi bünyesindeki turizm işletmeciliği bölümünden sağlanabilmesi
- Köye ulaşımın kolay olması ve seyahat acentelerinin bölgeye turlar düzenliyor olması

- Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının bölgedeki turizm faaliyetlerini destekliyor olması
- Bölgeye yakın çevrede Sagalassos Antik Kenti, İnsuyu Mağarası, Davraz Dağı, Eğirdir Gölü, Gölcük Gölü ve Yazılı Kanyon gibi doğal ve kültürel çekiciliklerin mevcut olması
- Antalya-Isparta-Burdur hattında alternatif turizmin geliştirilmesinin 2023 Turizm Stratejisi hedefleri arasında yer alması

Tehditler

- Bölgenin aşırı kalabalık turist kitlesiyle karşı karşıya kalması sonucu doğal alanların tahribatı ve çevre kirliliği oluşması
- Denetimsiz ve plansız turizm faaliyetlerine bağlı olarak tarımsal alanların azalması.
- İstihdam imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle kırsalda yaşayan gençlerin bölge ve il dışına göç etmek istemeleri
- Bölgenin sosyo-kültürel yapısının turizm faaliyetlerinden olumsuz etkilenmesi
- Covid 19 virüsünün turizm talebini olumsuz etkilemesi
- Bölgeye yakın olan Burdur ilinde daha büyük ve profesyonel lavanta bahçelerinin bulunması

SONUÇ

Dünya ve Türkiye'deki turizm faaliyetlerinin gelişimiyle doğru orantılı olarak Isparta ilindeki kırsal turizm faaliyetleri de gelişim göstermektedir. Isparta'da kırsal turizm faaliyetleri Kuyucak köyü ve çevresinde yoğunlaşmıştır. 2015 yılında yaklaşık 5 bin kişi tarafından ziyaret edilen bölge 2016 yaz sezonunda 20 bin, 2017 yılında 140 bin ve 2018 yılında 190 bin ziyaretçi ağırlamıştır. Bölgeye gelen ziyaretçi sayısı 2019 yılında 750 bine kadar çıkmıştır. Bu rakamlara göre dört-beş yıl gibi kısa bir süre içinde bölgeye gelen ziyaretçi sayısının ciddi bir artış göstererek 5 bin kişiden 750 bin kişiye çıktığı görülmektedir.

Bir bölgede turizmin gelişebilmesi için geniş konaklama ve yeme-içme olanakları olmalıdır. Isparta, şehri ziyarete gelen turistler için oldukça geniş konaklama imkânlarına sahiptir. İl genelinde bakanlık işletme belgeli 1 adet beş yıldızlı, 3 adet dört yıldızlı, 9 adet üç yıldızlı olmak üzere toplam 23 adet otel, pansiyon ve apart otel faaliyet göstermektedir. Bunlara ilaveten Isparta genelinde 44 adet belediye belgeli konaklama tesisi mevcuttur. Gelen turistlerin yeme-içme ihtiyacını karşılayacak çok sayıda restoran bulunmaktadır.

Genel olarak Isparta yerli ve yabancı turistleri cezbedecek güzelliklere sahip olup inanç ve kültür turizmi, yayla ve mağara turizmi, kış turizmi, eko turizm açısından geniş imkânlar sunmaktadır. Davraz Dağı'nda bulunan kayak merkezi ve turizm alanı kayak ve kış turizmi için şehrin en önemli turizm değerleri arasında yer almaktadır. Psidia Antiochia Antik Kenti, Artemis Tapınağı ve Barla yerleşim alanı Isparta'nın inanç ve kültür turizm odağını oluşturan cazibe merkezleri olarak öne çıkmaktadır. Gül ve lavanta çiçeğine bağlı olarak gelişen kırsal turizm son zamanlarda ivme kazanmış olup yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmeye başlamıştır.

Kuyucak köyü ve yakın çevresinde gelişen kırsal turizm sektörü SWOT analizi yöntemiyle incelenmiştir. Turistik ürün olarak çekiciliği bulunan lavanta bahçelerinin bölgede mevcut ve yaygın olması, lavantanın bölgeyi mor renge bürüyerek bölgeye çekicilik katması, gezi ve fotoğraf çekimleri için lavanta bahçelerinin elverişli olması, köyde bulunan lavanta bahçelerinin yerel ve ulusal medyada yer almaya başlamış olması güçlü yönler olarak öne çıkmaktadır. Zayıf yönler arasında lavantanın çiçeklenmesine bağlı olarak turizm sezonunun çok kısa olması, turizme yönelik yapıların estetik kaygı ve doğallıktan uzak, derme-çatma olması, büyük grupları ağırlayabilecek kafe ve restoranların yetersiz olması, yörenin yemek kültürü açısından zengin bir çeşitliliğe sahip olmaması sayılabilir.

Ülke genelinde kırsal turizme ilginin artıyor olması, Antalya ve Isparta havaalanlarının yöreye yakın ve karayolu ulaşımının kolay olması, Kuyucak köyünün Antalya ve Pamukkale gibi turistik

cazibe merkezlerine yakın olması, köye ulaşımın kolay olması ve seyahat acentelerinin bölgeye turlar düzenliyor olması lavanta odağında gelişen kırsal turizm sektörü önündeki fırsatlar arasında yer almaktadır. Bölgenin aşırı kalabalık turist kitlesiyle karşı karşıya kalması sonucu doğal alanların tahribatı ve çevre kirliliği oluşması, bölgenin sosyo-kültürel yapısının turizm faaliyetlerinden olumsuz etkilenmesi, kırsalda yaşayan gençlerin bölge ve il dışına göç etmek istemeleri, Covid 19 gibi salgın hastalıkların turizm talebini olumsuz etkilemesi, bölgeye yakın olan Burdur ilinde daha büyük ve profesyonel lavanta bahçelerinin bulunması Kuyucak köyünde lavanta odaklı turizmin gelişimi önündeki tehditler arasında sayılabilir.

Antalya ve Isparta havaalanlarının yöreye yakın ve karayolu ulaşımının kolay olması bölgenin güçlü yönleri arasında yer almaktadır. Antalya, Denizli ve Afyon üçgenindeki turist potansiyelini bölgeye yönlendirecek çalışmalar yapılmalı, bu yöndeki girişimler kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmelidir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA), Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) gibi kurumlar kırsal turizmi ve girişimcilik faaliyetlerini desteklemektedir. Söz konusu kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve girişimciler arasındaki iş birliği artırılarak stratejik planlama yapılmalı, plan doğrultusunda reklam ve pazarlama faaliyetleri yürütülmelidir.

İl sınırları içinde bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi bölgenin gelişimi için önemli bir fırsattır. İl dışından gelen üniversite öğrencilerine bölgenin etkin tanıtımı yapılmalı, üniversitelerin eğitim potansiyelinden azami ölçüde yararlanılarak bölgedeki gençlerin, çiftçi ve girişimcilerin kapasiteleri geliştirilmelidir.

Lavantanın çiçeklenme süresinin yaklaşık 45-60 gün olmasına bağlı olarak turizm sezonunun çok kısa olması Kuyucak ve çevresindeki kırsal turizm faaliyetlerinin öne çıkan zayıf yönlerinden birisidir. Turizm sezonunun kısa olması girişimcilerin çekimser davranmasına neden olmakta ve kırsal turizme ilişkin yatırımları kısıtlamaktadır. Bölgede turizm faaliyetlerinin daha geniş bir zamana yayılabilmesi için lavantadan farklı zamanlarda çiçeklenen zambak ve gül bahçeleri artırılmalı, turizm aktiviteleri çeşitlendirilmelidir.

Bölgenin yoğun turist akını ile karşı karşıya kalması halinde altyapı, çevre ve konaklama sorunlarının çıkması muhtemeldir. Köyde yaşayan insanların ve girişimcilerin çevre koruma bilinci geliştirilerek sürdürülebilir kalkınma algısı güçlendirilmeli, derme-çatma ve betonarme yapılar yerine bölgenin dokusuna uygun estetik yapıların inşa edilmesi teşvik edilmelidir.

Bir destinasyonda turizmin gelişimi kadar turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği de hayati öneme sahiptir. Tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerden dengeli bir şekilde faydalanmak insanların hakkı olduğu kadar bu değerleri koruyarak gelecek nesillere aktarmak da görevidir. Kalkınmanın sürdürülebilirliği ve turizm faaliyetlerinin sürekliliği için bölgede arz ve talebi oluşturan tarafların birlikte hareket etmesi, kamu birimleri ve sivil toplum kuruluşlarının sürece destek olması kaçınılmazdır. Zenginliklerin korunarak gelecek nesillere aktarılabilmesi için yoğun turist hareketliliğinin gerektirdiği altyapı ihtiyaçları tespit edilerek çevreye duyarlı çözümler üretilmelidir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Anadolu Efes ortaklığı ile yürütülen Gelecek Turizmde Projesi ile Kuyucak köyünün bilinirliği artmış ve bölgeye binlerce turist gelmeye başlamıştır. Benzeri proje ve teşvikler artırılarak girişimciler, kadınlar ve gençlerin dünyadaki önemli lavanta üretim bölgeleri ile kırsal turizm alanlarını ziyaret etmeleri sağlanmalıdır. Bu tarz proje ve ziyaretler insanların tecrübelerini artıracak, yeni bakış açısı kazanmalarına yardımcı olacak ve bölgenin doğru pazarlanmasına katkı sağlayarak kırsal turizmin gelişimini hızlandıracaktır.

KAYNAKÇA

- Agayi, C.O. and Gündüz, E. (2020). An Evaluation of Rural Tourism Potential for Rural Development in Kenya. *International Journal of African and Asian Studies*, 63(2020), 35-46.
- Akça, H. (2004). Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Turizm. *Standart Dergisi*. 43(513), 61-70.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14(23), 91-96.
- Aylan, F.K., Sarı G.H. ve Salvarcı, S. (2019). Kırsal Yoksulluğun Giderilmesinde Kadın Girişimciliğin Rolü : Lavanta Kokulu Köy Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 7(2), 1271-1289.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2012). *Turizm ve Rekabet*. Ankara : Detay Yayıncılık.
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) (2014). *Kırsal Kalkınma Planı (2014-2019)*. Isparta : BAKA.
- Bildirici, M.E. ve Koç, İ. (2017). *Türkiye’de Bölgeler Arası Gelişmişlik Farklarının İncelenmesi*. S. Koç, S. Yılmaz Genç ve K. Çolak (Ed.) içinde, *Dünden Bugüne Ekonomi Yazıları*, (s. 321-363). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Bozok, D. ve Karaman, R. (2018). Isparta Lavantasının Kırsal Turizm Kapsamında SWOT Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi : Kuyucak Köyü Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*. 8(2), 27-33.
- Brooks, G., Heffner, A. and Henderson, D. (2014). A SWOT Analysis of Competitive Knowledge From Social Media For A Small Start-Up Business. *Review of Business Information Systems*. 18(1), 23-34.
- Ceylan, S. (2004). Yazılı Kanyon (Sütçüler, Isparta) Tabiat Parkı’nın Turizm Açısından Önemi ve Kullanımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(8), 59-82.
- Çetin, M. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar. *Yönetim ve Ekonomi*. 14(1), 153-170.
- Doğan, H. ve Üngüren, E. (2012). Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 17(1), 103-122.
- Doğaner, S. (2019). *Flora Turizmi : Orman, Çiçek ve İnsan*. S. Üçışık Erbilen ve G. Şahin (Ed.) içinde, *Beşeri ve İktisadi Coğrafya Araştırmaları*, (s.73-104). İstanbul: Eski Babil Yayınları.
- Durgun, A. (2006). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Egbalı, N. and Bakhsh, A. (2011). Effects of Positive and Negative Rural Tourism (Case Study: Rural Semnan Province). *Journal of Geography and Regional Planning*. 4(2), 63-76.
- Erdil, M. (2017, 6 Eylül). Mor Turizm. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/mor-turizm-40526505>.
- European Commission (EC) (1999). *Towards Quality Rural Tourism: Integrated Quality Management (IQM) of Rural Tourist Destinations*. Brussels.

- Furat, M. (2013). Küresel Politika Değişimleri ve Türkiye’de Kırsal Kalkınma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 12(3), 589-610.
- Goeldner, C.R. and Ritchie, J.B. (2009). *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. New Jersey : John Wiley & Sons.
- Gökdoğan, O. (2016). Determination of Input-Output Energy and Economic Analysis of Lavender Production in Turkey. *International Journal of Agricultural and Biological Engineering*. 9(3), 154-161.
- Günaydın, D. (2013). Türkiye’de Bölgeler Arası Gelişmişlik Farklarının Giderilmesinde Kalkınma Ajanslarının Yeri: İZKA Mali Destek Programları Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15(1), 73-101.
- Hürriyet (2021, 10 Eylül), Lavanta Kokulu Köyü 750 Bin Kişi Ziyaret Etti. <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/lavanta-kokulu-koyu-750-bin-kisi-ziyaret-etti-41337052>.
- Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü (2021, 1 Ocak), Turizm İstatistikleri. <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165303/turizm.html>.
- Isparta Valiliği (2009). *Isparta Kültür ve Turizm Envanteri*. Cilt :1. Isparta : İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Jayapalan, N. (2001). *An Introduction to Tourism*. New Delhi : Atlantic Publishers and Distributers.
- Kara, N. and Baydar, H. (2013). Determination of Lavender and Lavandin Cultivars (Lavandula sp.) Containing High Quality Essential Oil in Isparta, Turkey. *Turkish Journal of Field Crops*. 18(1), 58-65.
- Lavanta Kokulu Köy (2021, 22 Temmuz). <https://www.gelecekturizmde.com/lavanta-kokulu-koy>.
- Ongun, U., Gövdere, B. ve Kaygısız, A.D. (2015). Isparta İli Kırsal Alanlarında Yapılabilecek Kırsal Turizm Türlerinin Kırsal Kalkınmaya Etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. 5(1), 122-131.
- Organisation For Economic Co-operation and Development (OECD) (2006). *The New Rural Paradigm : Policies and Governance*. OECD Rural Policy Reviews. Paris.
- Page, S.J. and Connell, J. (2014). *Tourism : A Modern Synthesis*, Fourth Edition. United Kingdom: Cengage Learning EMEA.
- Palabıyık, S. (2009). *Geleneksel ve Yeni Kalkınma Kuramlarının Analizi : Türkiye Örneği*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Roney, S.A. (2011). *Turizm : Bir Sistemin Analizi*. Ankara : Detay Yayıncılık.
- Soyak, M. (2016). Türk Turizm Sektörünün Yapısal Analizi ve SWOT Matrisine Dayalı Sektörel Stratejiler. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2016(10), 47-71.
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia : Turizm Araştırmaları Dergisi*. 10 (1), 67-75.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (CSBB). (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. Ankara.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB). (2015). *Kırsal Kalkınma Eylem Planı 2015-2018*. Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020, 6 Aralık). Turizm İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1>.

Usta, Ö. (2009). *Turizm : Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara : Detay Yayıncılık.

World Tourism Organization (UNWTO). (2020, 5 Mayıs). *World Tourism Barometer*. 18(1), <https://www.e-unwto.org/action/showPublications?category=10.1555%2Fcategory.40000044>.